

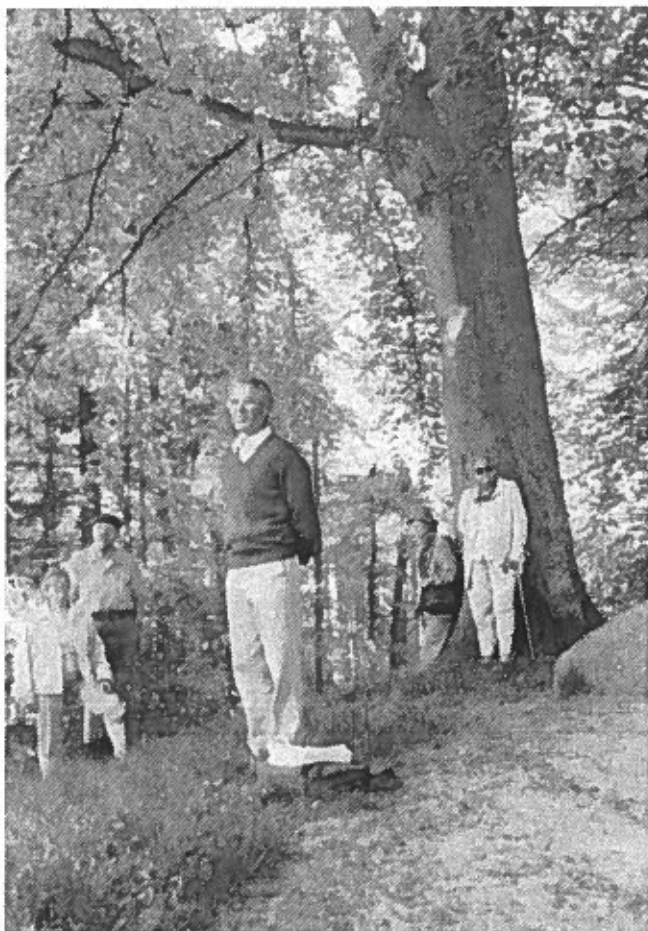
Vikingeborg, jægerkro og festplads under skovens grønne tag

Af
skovtaksator Børge H. Larsen,
Lindum skovridergård, Tjele.

Ca. 165 medlemmer og gæster deltog i Skovhistorisk Selskabs dejlige tur til Bogø, Fanefjord og Marienborg skove den 5. maj 1990.

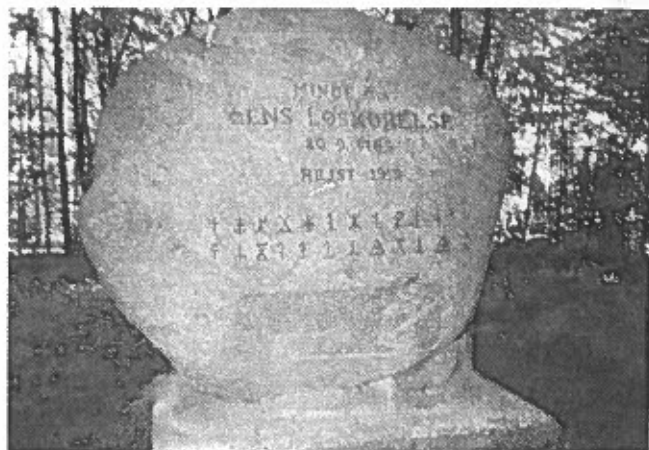
De mange deltagere samledes under de gamle bøge ved paviljonen i Bogø Fællesskov.

Formanden, forstkandidat Kirsten Olesen bød velkommen: »Her er meget historie på dette sted. Vi står midt i den nye historie, illustreret ved de små bøge, der pibler frem overalt«.

Bogø Fællesskov. Skovfoged B. Ingemann Jensen bød velkommen på Hulehøj.

Dagens vært, skovfoged B. Ingemann Jensen delte en fyldig ekskursionsfører ud, og efter velkomsten indledte han med at fortælle om Bogø Fællesskov, der efter at være løskøbt af bønderne i 1769, var blevet opdelt i 30 parter. I 1769 havde Bogø både en Vesterskov og en Østerskov, og det var ved at borthugge Vesterskov, at man finansierede købet.

Mindestenen med de indhuggede parcelmærker.

For at finde rundt i parcellerne fik hver gård et mærke, der er indhugget på mindestenen; der er 25 mærker, - de fem er desværre gået tabt.

Efter købet forblev skoven i fælleseje, men fredskovsloven i 1805 påbød udskiftning, altså hver skovejer skulle have sin part inden 1811.

Bønderne var mod denne »privatisering«. Med støtte fra amtmanden og skovrider Schwein Petersgård lykkedes det at lade Skoven forblive fælleseje, og det har den som landets eneste været siden.

Skoven blev hårdt medtaget af de kraftige storme i 1967, og i juni samme år gik et vældigt haglvejr over øen; der var hagl så store som hønseæg (beviset blev lagt i fryseren). Mange træer mistede deres kroner, og barken hang i laser.

Bogø skov har siden 1816 været under forstlig ekspertise. Fra 1872-1917 var M. E. Jakobsen skovfoged; han efterfulgtes af J. Ladefoged (faderen til den kendte skovrider Kjeld Ladefoged fra Århus), og i 1962 kom B. Ingemann til Bogø.

Skovrider Kjeld Ladefogeds barndomshjem.

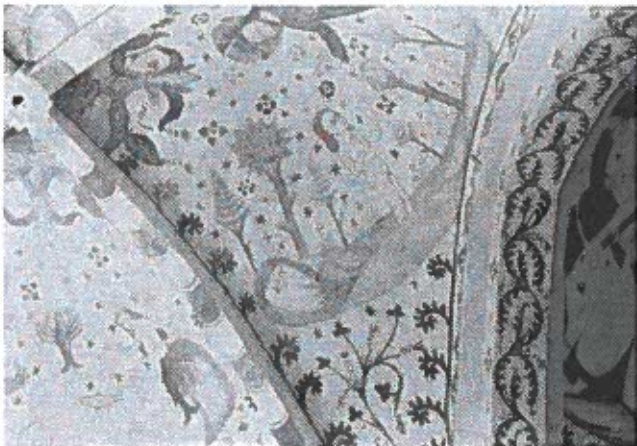

Anlægget fra vikingetiden med den 1,5 meter høje vold.

Fra jættestuen Hulehøj gik man ind gennem den dejlige skov, der næsten udelukkende består af bøg, eg og andet løvtræ. Skovfogeden førte os ind til et anlæg fra Vikingetiden. Først i 1970 kom Nationalmuseet herved for at se på den 1,5 meter høje vold, der kan minde om anlæg ved andre vikingeborge. Der er kun 200 meter ned til Letten (farvandet mellem Bogø og Møn); her kan der muligvis have været en havn, hvor vikingerne havde deres både liggende.

Kalkmaleri fortæller om løvfodrning

Ad dæmningen drog kortegen til Fanefjord kirke, hvor pastor Hans Henrik Christensen meget levende fortalte om kirkens historie.

Der var også »hamlede« træer på hvælvingerne med de skønne kalkmalerier.

Skibet er fra 1250. I dette kirkerum sad befolkningen trofast søndag efter søndag; alt foregik på latin, ingen forstod et pluk.

Så indkaldte man elmelunde-mesteren til at pynte kirken med kalkmalerier, så kirkegængerne havde noget opbyggeligt, som de var fortrolig med, at se på.

Han fik inspiration fra en gammel billedbibel, »De fattiges bibel«, uden tekst. På kalkmalerierne ser man datidens bønder ved deres arbejde. Ja, der er endog afbildet træer, der var blevet »hamlet«, altså grenene var skåret af for at bruge dem til løvfoder, en teknik, der har været brugt i sverige helt op i vor tid.

Ved udstedelse af billeddekretet i 1560 blev disse kalkmalerier overkalkede. Indtil 1932 forblev de skjulte; det år var her en præst, hvis søn yndede at tage over i kirken. Han tog lidt kalk af og ringede til Nationalmuseet, der sendte konservator Lind, der skånsomt restaurerede de dejlige malerier.

I dag undrer man sig lidt over den besynderlige blå farve på kirkebænkene. Da disse bænke skulle males, kom der en mand fra Nationalmuseet, og han havde en farveplade med, som han viste den lokale maler Emil Jensen. Hele formiddagen prøvede de at få denne farve frem, men det lykkedes ikke. Så sagde Emil Jensen: »Ved du hvad? Vi maler pladen først og så bænken bagefter«. Emil Jensen fik senere megen ros fra Nationalmuseet.

Pastoren ville have sin egen skov

Ad idylliske veje gik turen til Fanefjord skov, hvor man samledes overfor »Jagt-kroen« på højen, der bærer mindestenen, der fortæller:

»Jagt-kroen« i Fanefjord, hvor frokosten blev nydt.

Aar 1869

Reiste Fanefjord Godsets Ejere
Denne Sten i Taknemmelig Minde
Om Forfædre som 1769
I Fælleskab Kjøbte Godset
Her Skal Med Tak Nævnes
Præsten A. S. FIBIGER

OG

GMD. C. NIELSEN
Der Reiste Til Kjøbenhavn
Og Formaaede
Kong Christian VII

Til At Være CAUTIONIST
Lad Denne Sten Urokket Staa
Vor Efterslægt Til Minde
At De Igen Om 100 Aar
Den Frihed Og Kan Finde

Købesummen blev på 42.740 rigsdalere.

Da loven om udskiftningen kom i 1781, skulle Fanefjord skov også deles. Det havde man tænkt sig at gøre ved, at hver af de 80 gårde fik en anpart.

Men pastor Fibiger ville nok hjælpe bønderne, men han ville ikke have noget smmen med dem, så resultatet blev, at præsten fik en andel i skovene, 5-6 tdr. land, den kaldes i dag Peberhaven. - Skoven blev inddelt i fire roder, og man kastede jordvolde op, som skel mellem disse og satte rigsgærder ovenpå.

Skovfoged Haase, der gik af til nytår, har på fortrinlig vis passet skoven siden 1952. Det meste af skoven er forynget ved selvfor yngelse. Det eneste nåletræ er en juletræskultur, hvor ejerne kan hente deres juletræ.

Naturnært skovbrug

Foreningens æresmedlem, skovrider Gustav Graae, fortalte, at det var skovrider K. H. Mundts principper, der lå til grund for skovens behandling. Graae var i 1930'erne assistent hos Mundt, der var statens tilsynsførende med de private skove i Sorø og Præstø amter. Mundt var tilhænger af den naturligt udseende skov, med flere træarter og forskellige aldre i samme bevoksning.

Skovrider Graae kunne også fortælle, at i Fanefjord skov har man stednavnet Ympehaven-planteskole. - Prins Jørgen, lensmand i Vordingborg len skal efter et sagn have udsendt gartnere (hollændere) for at lære lenets bønder havebrug, specielt ymping (podning) og plantning af frugttræer i skove, haver og hegn.

De smukke bøge i Strandskoven nær »salten østerstrand«.

Marienburg. På den gamle festplads fortæller Ingemann Jensen om godsets historie.

Under frokosten i »Jagt-kroen« blev fhv. overassistent i Skovstyrelsen Harry Petersen udnævnt til æresmedlem, som tak for hans store og uegennyttige indsats.

Fhv. skovrider Laumann Jørgensen mindedes det fine samarbejde, som han i sin tid havde i det daværende statsskovdirektorat. Han mindedes, at en dag kom der en mand ind i forkontoret og spurgte: »Er det her Åndsvagsforsorgen?«, hvortil Laumann Jørgensen svarede: »Du er sgu' tæt på«. Efter at have besøgt Strandskoven, hvor bøgen spejler sig i bøgen blå, tog man til Marienburg. Godset ejes i dag af Birgitte Moltke.

På den gamle festplads fortalte skovfogeden, at godset er »gammeldags«, med landbrug, kvægdrift og skovbrug. Man har 550 kreaturer, heraf 240 malkekøer, der leverer 4 tons mælk om dagen.

»Pladsen vi står på, er historisk. Indtil stormen i 1967 stod her 20 store bøge, de 17 væltede. Ved siden af ser vi douglasgraner, der er over 120 år; det skal være de ældste i Danmark. Disse ærværdige træer er fredet af ejeren«.

Inde under træerne står der en mindsten over en af de tidligere ejere, P. A. Tutein; han var en anset godsejer og politiker.

Tidligere blev stedet her anvendt til festplads. Der var Tivoli, skydetelt o.lign. i 8-14 dage, hvor godsets folk kunne gå ned og more sig.

Kirsten Olesen sluttede dagen med at udtale: »Vi vil gerne takke skovfoged Ingemann for den dejlige dag. Fanefjordområdet var tidligere leverandør af saltede sild, men her er jo også leveret og frembragt mange andre ting. Der er andre end mig, der samler på gode dage, og vi har på denne tur fået en fin én til samlingen«.

